

Udtalelse fra de nordiske sygeplejeetiske råd i forbindelse med Nordisk Etiktræf på Færøerne den 6. og 7. september 2023

Temaet for årets nordiske træf var "Sprogets betydning for etikens rum i sygeplejen".

På træffet blev der drøftet, hvordan sproget besidder en magt også i sygepleje. En magt, som kommer til udtryk i de ord, vi som sygeplejersker bruger og ikke bruger. Sproget kan forme sygeplejepraksis og kan både støtte, helbrede og bygge en bro, der forbinder os med patienterne, kollegaer og samfundet. På træffet blev vi atter engang bekræftet i, at vi på tværs af de nordiske sygeplejeetiske råd deler og genkender samme etiske problematikker også i forhold til etik og sprog. Den fælles udtalelse neden for er derfor et udtryk for nogle etiske opmærksomhedspunkter, som de Nordiske sygeplejeetiske råd vil fremhæve i forhold til etik og sprog i sundhedsvæsenet i Norden.

Sygeplejerskens og patientens møde, er et møde mellem to eksperter. Patienten er ekspert i sit eget liv og sin livsverden, mens sygeplejersken repræsenterer sundhedssystemet, behandlingsmulighederne og sit eget fag. Sproget har en vigtig funktion, i at få det til at lykkes at bygge bro i dette spændingsfelt.

Sproget spiller generelt en central rolle i sygeplejen og har en betydelig indvirkning på, hvordan etik forstås og praktiseres i dette felt. Den måde, vi anvender sproget på, afspejler ikke blot vores kommunikation, men også de holdninger og værdier, vi bringer med os i mødet med patienter. Hvert ord, vi vælger og hver sætning, vi former, har potentiale til at påvirke patienternes livssituation og trivsel. Gennem vores ord kan vi udføre *omvendt lommetyveri* ved ubevidst eller bevidst at påføre patienten en livssituation, som han ikke har brug for. Vi kan frarøve et håb og vi kan skabe en bekymring. Bevidsthed om asymmetrien i mødet mellem sygeplejerske og patient er central for at undgå omvendt lommetyveri. Patienten kommer ikke til os, fordi han har lyst, men fordi han har brug for noget, som sygeplejersken kan give. Han lægger sit liv i vores hænder. Det kræver både etisk og faglig refleksion i sygeplejerskesamfundet, så vi kan blive bevidste om det ubevidste og blive afstemt med de værdier, vi ønsker, skal råde i sygeplejen.

Sundhedsvæsenets sprog er ofte præget af en stærk fokusering på målbare resultater. Det medfører, at det relationelle og etiske aspekt af sygeplejen ofte overses eller undermineres. Vi må dog huske, at opbygning af tillid og relationer ikke altid giver øjeblikkelige og målbare resultater. Det er vigtigt at anerkende og få mulighed for at dokumentere værdien af de dele af sygeplejen, som ikke er umiddelbart målbar, som f.eks. samtaler om patienternes

følelsesmæssige tilstand i forhold til ensomhed. Lidelse kan ikke kvantificeres ud fra en rent økonomisk tankegang, men kræver en holistisk tilgang, der inkluderer både den fysiske og mentale sundhed, som gensidig påvirker og påvirkes af hinanden og miljøet.

De etiske argumenter for at have fokus på målbare resultater i sundhedsvæsenet, bygger primært på nytteetiske perspektiver, ud fra en økonomisk forståelse, hvor nytte er lig med penge. Men vi bør også knytte an til andre værdier, som f.eks. velvære, trivsel og omsorg. Det er en forudsætning, hvis vi skal (kunne) genoprette balancen mellem det instrumentelle og relationelle i sygeplejepraksis og i formidling af sygeplejeetiske værdier for at sikre, at alle patienter modtager den bedst mulige pleje og omsorg.

Endelig er det vigtigt at anerkende at den etiske samtale i sygeplejen sjældent får den opmærksomhed den fortjener eller den plads den har brug for. Beslutninger om behandling, udredning og ikke-behandling kan være komplekse og involvere konkurrerende interesser og argumenter. Det er derfor vigtigt at prioritere den etiske refleksion og dialog, som en integreret del af sygeplejepraksis. Som sygeplejersker må vi insistere på at få tid og rum til den etiske refleksion, hvor patienter og sygeplejersker kan mødes som ligeværdige partnere i plejeprocessen og sammen træffe beslutninger, der bedst imødekommer patienternes behov og værdighed.